

ONZE WERELDBESCHOUWING

EEN INTRODUCTIE

foto Rob Nelisse

ONZE WERELDBESCHOUWING

EEN INTRODUCTIE

VOORWOORD

ALS DE OMSTANDIGHEDEN ZO
BEPALEND ZIJN VOOR DE MENS, LAAT
ONS DAN DIE OMSTANDIGHEDEN MEER
MENSELIJK MAKEN

Tien jaar geleden schudde het economische systeem op z'n grondvesten. Er waren duizenden miljarden euro's aan gemeenschapsgeld nodig om banken en bedrijven te redden. Schulden werden gesocialiseerd, winsten geprivatiseerd. Wie in de jaren negentig van de vorige eeuw dacht dat de geschiedenis ten einde was gekomen en er geen alternatief nodig was voor het kapitalisme, kwam bedrogen uit in 2008 en de jaren erna.

Waarom mogen wij daarover niet verbaasd zijn?

Ze is een van Mark Ruttes favoriete schrijvers en wordt door hem als een van de grote denkers van het liberalisme beschouwd: Ayn Rand. Ze is de moeder van het neoliberalisme en pleitte voor de onbeteugelde krachten van het kapitaal. Voor *greed is good*, voor egoïsme als deugd. Samen met Friedrich Hayek en Milton Friedman zorgde Rand ervoor dat de opkomst van het neoliberalisme als een estafette verliep: machtige en rijke denktanks gaven het stokje door aan journalisten en politici. Rand, Hayek en Friedman baarden met Ronald Reagan en Margaret Thatcher vervolgens machtige vaandeldragers. 'There Is No Alternative' (TINA) sprak

Margaret Thatcher ooit veelzeggend. Thatchers TINA-argument symboliseerde hoe ooit marginale ideeën op enig moment oppermachtig konden worden. Niet voor niets zei Frits Bolkestein in 1995 het volgende over Jan Marijnissen: 'Iedereen behalve Jan Marijnissen van de SP denkt tegenwoordig liberaal.'

Individualisering, globalisering en flexibilisering van de arbeid worden sinds de jaren tachtig verkocht als vooruitgang en vrijheid. Wat goed is voor het grootzakelijk paradijs is goed voor ons allen, zo luidde het credo. Met een terugtrekkende overheid, uitholling van de georganiseerde solidariteit en politieke verafgoding van de markt als gevolg. In werkelijkheid verschoven de risico's van multinationals naar mensen. De subsidies maakten een tegengestelde beweging: van mensen naar multinationals.

Ogenschijnlijke ontideologisering

Pragmatisch, logisch, redelijk en vooral niet ideologisch. Zo werd die neoliberale politiek van de afgelopen 30 jaar vaak verkocht. Er was sprake van een ogenschijnlijke ontideologisering. Menig sociaaldemocraat was er trots op. Ideologie was immers belast met het rode gevaar en dat schip was definitief gezonken, zo riepen ze in koor

in het begin van de jaren negentig. Wim Kok schudde de ideologische veren af en neoliberalen als Mark Rutte gaan er prat op evenmin aan vergezichten te doen. Er is echter één cruciaal verschil: dat hoeven zij ook niet. Hun politiek van terugtrekkende overheid, flexibilisering van werk, ieder voor zich en de markt voor ons allen is immers géén vergezicht. Het is hier en nu en al vele jaren dominant.

Wie de gevolgen van de neoliberale dominantie op een rijtje zet, kan moeilijk blijven volhouden dat het politieke en maatschappelijke bakken niet uitermate ideologisch was.

- De flexibilisering van de arbeid waardoor er een onderklasse van werkende armen is ontstaan en inmiddels een derde van alle werk 'onzeker' is.
- Het pampieren van superrijk en oppermachtig: een steeds groter deel van de economie (inmiddels 68 procent van al het vermogen) is in handen van de 10 procent superrijken en zij betalen steeds minder belasting.
- De terugtrekkende overheid die voortdurend zegt: daar gaan wij niet over.
- De doorgeslagen individualisering, die heeft geleid tot vervreemding en ontchechting.

WIE GRIP WIL, ZAL MOETEN BEGRIJPEN

- De identiteitspolitiek, die leidt tot versplintering en daarmee de 10 procent superrijken uit de wind houdt.
- De ieder-voor-zich-mentaliteit, die resulteert in het uithollen van solidariteit tot liefdadigheid.
- De Europeanisering en de globalisering, die voor veel mensen te snel gaan.

Wie grip wil, zal moeten begrijpen

Onze kijk op de wereld wordt bepaald door een combinatie van de dagelijkse praktijk én onze wereldbeschouwing. Een wereldbeschouwing is de manier waarop je de wereld bekijkt, de manier waarop je samenhang ziet tussen schijnbare toevaligheden. Het is het opsporen van verbanden en patronen. Het is een geheel van ideeën over de mens, menselijke relaties en de inrichting van de maatschappij. Van onze pioniers hebben we geleerd dat we onze ideeën altijd aan de praktijk moeten toetsen. Want een papieren werkelijkheid is geen werkelijkheid. Van oudsher inventariseren we wat er leeft onder de mensen, leggen we de bevindingen langs de meetlat van onze beginselen en formuleren we voorstellen om samen met mensen strijd voor te voeren. Maar we kunnen onze ideeën natuurlijk alleen toetsen aan de dagelijkse praktijk als we ervoor zorgen

dat zoveel mogelijk mensen weten op welk fundament onze wereldbeschouwing gebaseerd is.

Dit boekje, *Onze Wereldbeschouwing*, maakt onderdeel uit van een reeks aan initiatieven waarmee we verbanden leggen, onze wereldbeschouwing bespreken en onze kritiek op het kapitalisme onder de aandacht van zoveel mogelijk partijgenoten brengen. We organiseren discussieavonden, theatermiddagen en verschillende (kader) scholingen. We spreken met wetenschappers, schrijvers en denkers van binnen en buiten onze partij. En we publiceren opiniestukken, boeken en themanummers.

Zodat we wél verontwaardigd zijn over de afschaffing van de dividendbelasting – en alle andere verschijningsvormen van neoliberale politiek – maar niet langer verbaasd of verrast. Ze staan immers niet op zichzelf, berusten evenmin op toeval, zijn geen natuurverschijnsel en al helemaal niet onveranderlijk. Onze partij voert een politieke, economische en ideologische strijd. Net zoals Ayn Rand vijftig jaar geleden, maar dan in tegenovergestelde richting. Maar met een vergelijkbare ambitie: om wat vandaag als onhaalbaar wordt beschouwd, morgen realiteit te laten zijn.

Wie grip wil, zal moeten begrijpen. Of zoals de Portugese Nobelprijswinnaar José Saramago schreef: “Als de omstandigheden zo bepalend zijn voor de mens, laat ons dan die omstandigheden meer menselijk maken.”

Heel veel succes!

Ron Meyer, partijvoorzitter

INHOUD

INLEIDING 8

OVER WERELDBESCHOUWING 10

ALLES IS MATERIE 12

ONS 'ZIJN' BEPAALT ONS BEWUSTZIJN 18

ALLES IS ALTIJD IN BEWEGING 20

foto Sirichai Puangsuwan / Hollandse Hoogte

foto's op de voorpagina Peter de Vos en Karen Veldkamp

blijf niet mokkend aan de kant staan
stel een daad en toon je **moed**
laat je woede hand in hand gaan
met het goede dat je doet

een mens is meer - karel glastra van loon

foto Rob Nelisse

foto Ruud Rogier

SP'ers willen een samenleving die anders in elkaar steekt en weten dat ze daar hun handen voor uit de mouwen moeten steken.

Om een effectieve bijdrage aan de verandering van de maatschappij te kunnen leveren moet aan twee voorwaarden zijn voldaan. Immers, zonder 'hart' geen inzet en zonder 'hoofd' geen begrip, oftewel: zonder inzicht geen uitzicht.

Behalve de bereidheid om de strijd voor een betere wereld aan te gaan, is het ook belangrijk te weten waarvoor je vecht. Niet goed gerichte inspanningen leiden slechts tot teleurstellingen. Gebrek aan begrip van wat er precies loos is, leidt tot gebrek aan resultaat. Daarom is het belangrijk stil te staan bij onze wereldbeschouwing.

SCHOLING OVER WERELDBESCHOUWING

Onze strijd is niet van vandaag of gisteren. De socialistische beweging kent een lange geschiedenis. In die geschiedenis is enorm veel kennis en wijsheid opgedaan. Dit boekje is een bewerking van eerder door de SP uitgegeven scholingsmateriaal. Het is niet onze bedoeling geweest om volledig te zijn. Dat zou ook onmogelijk zijn, want over elk onderwerp waar we in deze scholingskrant over schrijven zijn bibliotheken volgeschreven. Deze scholingskrant is een inleiding op onze wereldbeschouwing; een aanzet tot verdere verdieping.

HET HART EN HET HOOFD,
DAAR GAAT HET HIER OM

Socialisten willen de samenleving veranderen

We willen niet alleen 'de scherpe kantjes ervan halen' of aan liefdadigheid doen, nee, wij willen de samenleving **fundamenteel veranderen**. Daar gaat het ons om. Wij willen die verandering, omdat dat in het belang is van de overgrote meerderheid van de bevolking. Maar we weten uit ervaring dat sommige mensen meer belang hebben bij het handhaven van de wereld zoals deze nu is, ook al levert dat allerlei onrechtvaardige situaties op. Denk aan CEO's van grote bedrijven, bankiers of andere bazen.

Maatschappelijke verandering eist strijd

Wie vindt dat alles nu goed geregeld is, kiest een andere partij. SP'ers willen een samenleving die anders in elkaar steekt en weten dat ze daar hun handen voor uit de mouwen moeten steken. Zij willen een actieve bijdrage leveren aan deze strijd

voor een betere wereld. Door middel van een rationele analyse van het **kapitalisme** en de effecten daarvan op mens en maatschappij zijn wij in staat onze strijd voor een betere wereld effectief te maken. Onze morele verontwaardiging over alle gemiste kansen voor zo'n betere wereld levert ons de betrokkenheid, de energie en de strijdwil. Onze **rationele analyse** geeft ons het inzicht, de strategie en de tactiek in de strijd. Als we de wereld willen veranderen, moeten we eerst weten hoe die wereld in elkaar zit.

Heel de Mens

Waar we heen willen als SP hebben we in 1999 opgeschreven in ons beginselprogramma *Heel de Mens*. Daarin schreven we dat menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit samen met onze rationele analyse van de wereld de kern van ons socialisme vormen.

👁 verder lezen: sp.nl/heeldemens

AANTEKENINGEN

Wereldbeschouwing

Wij willen een samenleving waarin de menselijke waardigheid gelijkwaardigheid van mensen en solidariteit tussen mensen daadwerkelijk gestalte krijgen. Als we willen weten hoe we daar kunnen komen, zullen we eerst inzicht moeten krijgen in hoe veranderingen in de samenleving tot stand komen en hoe je de ontwikkeling kunt sturen. Het is daarvoor nodig afstand te nemen van de waan van de dag en uit te zoomen. Deze scholingskrant is geschreven om ons te helpen bij ons dagelijkse werk in de afdelingen. Maar daarvoor moeten we ons ook verdiepen in zaken die op het eerste gezicht nog weinig met ons dagelijkse politieke werk te maken lijken te hebben. Pas als we de samenhang tussen de grote lijnen van onze wereldbeschouwing en onze dagelijkse politieke praktijk gaan zien, wordt duidelijk wat de waarde is van wereldbeschouwelijke scholing. De kosten gaan ook hier voor de baten uit.

WAAROM NADENKEN OVER WERELDBESCHOUWING?

Een paar jaar geleden verloor een SP-afdeling ergens in het land bij de gemeenteraadsverkiezingen een zetel. Vanaf dat moment hebben ze gevochten als leeuwen. De SP'ers staken uren in de voorbereiding van debatten, deden regelmatig goede voorstellen als alternatief voor het beleid van het college en stelden de meeste schriftelijke vragen van de hele gemeenteraad! Hun verwachtingen voor de verkiezingen waren torenhoog, maar tot hun teleurstelling verloren de SP'ers opnieuw een zetel.

Wat is hier gebeurd?

Je kunt er vol onbegrip naar kijken, of het wijten aan de sluwe 'politieke spelletjes' van je tegenstanders. Je kunt concluderen dat je lijsttrekker blijkbaar niet functioneerde, dat de media ons vijandig gezind waren of dat je niet de goede standpunten had. Alles is het onderzoeken waard, maar minstens zo verstandig is het te kijken naar de dieperliggende oorzaken achter ontwikkelingen als deze. Met de juiste analyse en bijbehorende daden win je de volgende keer wél de verkiezingen.

*WILLEN WE DE WERELD VERANDEREN,
DAN MOETEN WE ALLEREERST
DE WERELD BEGRIJPEN*

**Bij de Tweede Kamer-
verkiezingen van 2006
behaalde de SP 16,6 procent
van de stemmen. Lijsttrekker
Jan Marijnissen: 'Dit is
een felicitatie waard aan
al diegenen die dit hebben
mogelijk gemaakt. Denk
aan de pioniers van de jaren
zeventig en al die mensen die
jaar na jaar gesjouwd hebben,
zonder daar ooit iets voor
terug te vragen.
We hebben een volgende stap
gezet in de langdurige strijd
voor een maatschappij met
meer menselijke waardigheid,
gelijkwaardigheid en
solidariteit.'**

WIJ ZIJN ALLEMAAL FILOSOF

Misschien denk je dat wereldbeschouwing of filosofie iets is voor wereldvreemde types. Maar wij zijn allemaal filosofen, omdat we de ervaring hebben dat ons denken ons verder brengt; op dezelfde manier als we allemaal ook kunstenaar zijn, wanneer we iets 'moois' willen maken. Iedereen heeft bepaalde opvattingen over hoe de wereld in elkaar zit. Vaak beredeneerd, maar ook vaak onbewust. Onze individuele wereldbeschouwing is voor een deel het resultaat van onze eigen ervaringen, maar voor een ander deel is het aangeleerd.

Wat is wereldbeschouwing?

Willen we de wereld veranderen, dan moeten we eerst de wereld begrijpen. Waarom het allemaal gebeurt zoals het gebeurt, blijft op veel terreinen een groot vraagteken. Om er iets van te begrijpen moeten we ordening aanbrengen. Door het opsporen van verbanden en patronen kunnen we meer inzicht in die wereld krijgen. Schijnbare toevalligheden blijken dan met elkaar samen te hangen. Die samenhang zien, dat is onze wereldbeschouwing, dat is de manier waarop wij naar de wereld kijken. Daar over nadenken doe je door te filosoferen. Daarbij probeer je jouw eigen (voor)oordelen opzij te zetten, om steeds nieuwe en betere inzichten te krijgen.

Studie en discussie

Studie en discussie leren ons verbanden te zien tussen schijnbare toevalligheden. Dat zorgt ervoor dat we gericht en effectief te werk kunnen gaan, in plaats van in het wilde weg om ons heen te slaan. Tijdens studie proberen we de ontwikkelingen in de samenleving te begrijpen door ordening aan te brengen in datgene wat er gebeurt. Dat doen we, zoals gezegd, door het opsporen van verbanden. Deze analyses zijn als de handvatten voor ons denken. We kunnen daarmee ons begrip van de wereld en onze grip op de ontwikkelingen vergroten.

We behandelen in deze scholingskrant vier belangrijke 'handvatten' waarmee we ons begrip van de wereld kunnen vergroten en zo meer grip op de wereld kunnen krijgen.

ALLES IS MATERIE

ALLES IS ALTIJD IN BEWEGING

ONS 'ZIJN' BEPAALT ONS BEWUSTZIJN

ALLES HANGT MET ALLES SAMEN

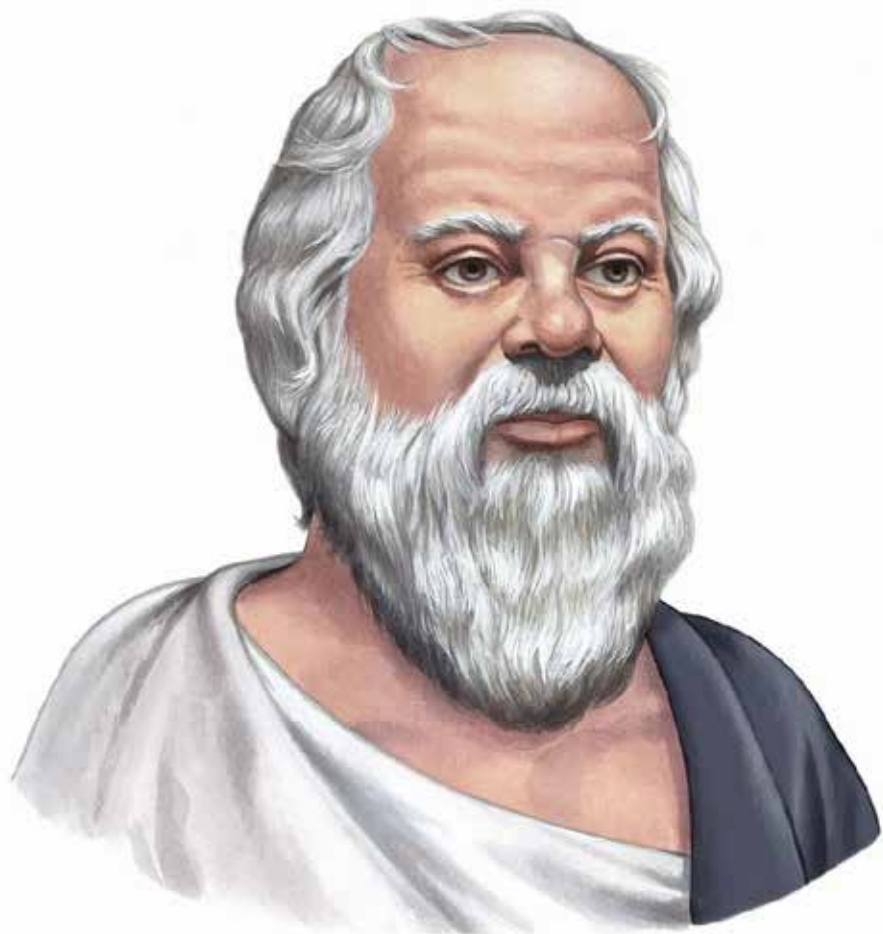

foto Wikimedia Commons

HET BELANG VAN FILOSOFEREN

Socrates was een klassieke Grieks Atheense filosoof. Deze denker ging 25 eeuwen geleden de markt op om met de mensen te discussiëren. Niet over de politiek, maar over de waarheid. Socrates ergerde zich aan de machthebbers in zijn Athene, de eerste democratie in de wereld, die met misleidende praatjes de bevolking aan hun kant probeerden te krijgen. Socrates dwong de mensen geen mening op, maar stelde eindeloos vragen (de 'socratische dialoog'). Elk antwoord kreeg een tegenvraag en elk argument werd door Socrates weerlegd. Totdat mensen conclusies trokken die hij niet meer kon weerleggen (de 'test' van Socrates). Op dat moment hadden mensen zelf hun eigen waarheid gevonden.

ALLES

In de filosofie heb je *'idealisten'* en *'materialisten'*, maar deze woorden betekenen hier iets anders dan in het dagelijkse taalgebruik.

Spraakverwarring

Als mensen het hebben over een materialist, bedoelen ze in de regel iemand die alleen maar kijkt naar geld en andere materiële zaken. Onder een idealist wordt vaak verstaan iemand die staat voor zijn ideeën en daar veel voor overheeft. Als we het hebben over idealisme en materialisme als stromingen in de filosofie, bedoelen we echter iets heel anders.

*MENSEN MOETEN ALTIJD VRAGEN BLIJVEN
STELLEN, VOLGENS SOCRATES*

IS MATERIE

*IEDEREEN ZAL HET ER OVER EENS ZIJN DAT
EEN KAPOTTE AUTO NIET WORDT GEREPAREERD
DOOR ENKEL BEWUSTWORDING VAN DE AUTO*

IDEALISME

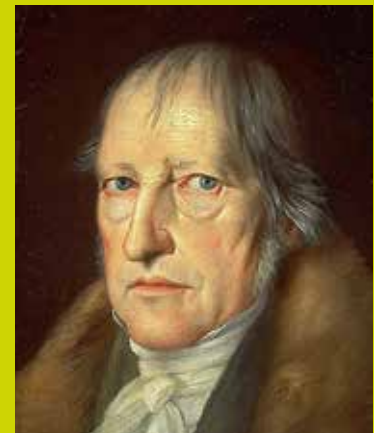
Begin negentiende eeuw ging Karl Marx studeren aan de universiteit van Berlijn, waar hij leerde over de ideeën van Georg Hegel. Hegel zelf was kort daarvoor overleden, maar zijn filosofie beheerste de universiteit sterker dan ooit. Karl Marx raakte daardoor sterk beïnvloed door de ideeën van de filosoof Georg Hegel.

Het idealisme is een filosofische stroming die zegt dat de werkelijkheid vooral bestaat uit ideeën. Wat wij zien als werkelijkheid is vooral een **product van onze ideeën**.

*DE IDEEËN VAN ELK MENS
ZIJN AFHANKELIJK VAN
'DE GEEST VAN DE TIJD',
VOLGENS HEGEL*

FILOSOFEN OVER IDEALISME

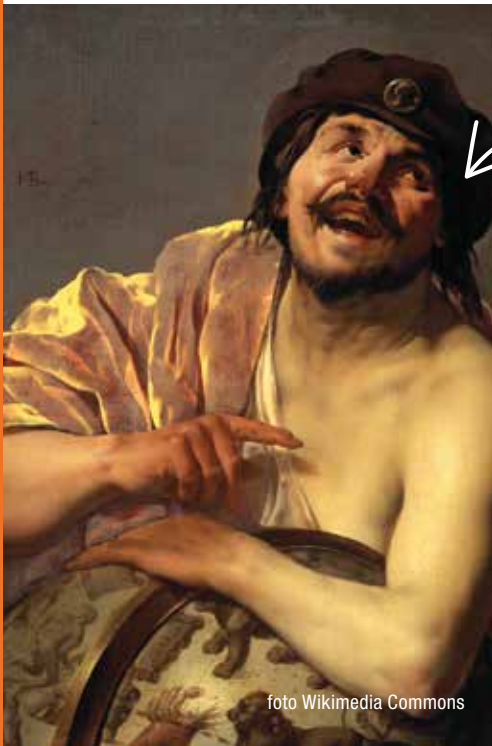
Een belangrijke filosofische idealist was de Duitse filosoof Georg Hegel. De geschiedenis van de wereld was volgens Hegel vooral een ontwikkeling van het denken. De ideeën van elk mens zijn afhankelijk van de 'geest van de tijd'. Hegel liet zien dat deze tijdgeest niet iets vaststaands was, maar voortdurend veranderde door een confrontatie van tegengestelde ideeën. Elke keer als de tegenstelling werd opgelost, leidde dat tot beweging, of tot ontwikkeling. Hij noemde dat dialectiek.

foto's Wikimedia Commons

MATERIALISME

Volgens filosofische 'idealisten' wordt de werkelijkheid voor mensen vooral bepaald door het denken. Voor filosofische 'materialisten' wordt het denken ook erg beïnvloed door de werkelijkheid waarin mensen leven. Socialisten zijn filosofisch gezien 'materialisten', omdat de omstandigheden waarin je geboren wordt en leeft ook veel invloed hebben op hoe je de wereld ziet. Of je rijk bent of arm, gezond bent of ziek, werk hebt of werkloos bent. Het beïnvloedt je kijk op de wereld en ook het vertrouwen van mensen hoe je jouw eigen leven kunt verbeteren en de wereld kunt veranderen. **Alles begint met de 'materie'.**

Schilderij van Democritus volgens Hendrick ter Brugghen, 1628. Ter Brugghen schildert hem als een jonge levensgenieter, die lacht en wijst alsof hij zich in een dwaze wereld bevindt waar niemand iets van snapt. Te zien in het Rijksmuseum.

FILOSOFEN OVER MATERIALISME

De oud-Griekse filosoof Democritus was een van de eerste filosofisch-materialisten. Hij is de bedenker van de idee dat de wereld bestaat uit een oneindig aantal ondeelbare deeltjes, die hij 'atomen' noemde. Omdat die deeltjes steeds een andere samenstelling krijgen, verandert de wereld. Daardoor kan water in druiven veranderen en kunnen druiven in wijn veranderen. Materialisme komen we in ons alledaagse leven veel tegen. Eigenlijk is de hele moderne natuurwetenschap gebaseerd op deze manier van denken.

👁 verder kijken: documentaireserie *Cosmos*,
A Spacetime Odyssey

Alledaags filosofisch idealisme

Extreme vormen van filosofisch idealisme zijn misschien interessant voor films en romans, maar in de praktijk zul je niet vaak mensen tegenkomen die beweren dat we alleen in onze gedachten bestaan. Wat je wel vaak tegenkomt, is een meer alledaagse vorm van dit filosofisch idealisme. Mensen zeggen dan bijvoorbeeld: 'Dat lukte toen niet en dat zal nu ook niet lukken. We moeten maar afwachten wat er gebeurt.' Of: 'Als we willen dat dit of dat verandert, is het voldoende om mensen ervan bewust te maken.'

👁 verder kijken: VPRO-serie *The Mind of the Universe*, aflevering 9, *de denker*
sp.nl/denker

THE MATRIX

The Matrix is een film uit 1999 die gaat over de hacker Neo, die tot de ontdekking komt dat de wereld waarin hij leeft een schijnwereld is, genaamd de Matrix. De Matrix is een computersimulatie van het jaar 1999, gemaakt om mensen in bedwang te houden terwijl hun energie gebruikt wordt door intelligente robots. De idealist wil niks weten van een achterliggende materiële werkelijkheid; Neo wel en hij neemt de rode pil om te ontdekken dat The Matrix eigenlijk een systeem van uitbuiting is. Hij gaat de strijd aan om de materiële werkelijkheid te veranderen.

‘De mensen maken hun eigen geschiedenis, maar zij maken die niet uit vrije wil, niet onder zelfgekozen, maar onder rechtstreeks aangetroffen, gegeven en overgeleverde omstandigheden.’

(Karl Marx in *De Achttiende Brumaire van Louis Bonaparte*, 1852)

Ook Karl Marx was filosofisch een ‘materialist’. Hij zag die dialectische ontwikkeling niet alleen in het denken, maar vooral in de samenleving zelf. Bezitters en slaven in de oudheid, heren en horigen in de middeleeuwen en kapitalisten en arbeiders in de industriële tijd. Zij voeren een ‘klassenstrijd’ om de verdeling van de macht en de welvaart. Marx liet zien hoe de sociale en economische verhoudingen ook het denken van mensen beïnvloedden. Onze markteconomie bevordert individualisme en competitie tussen mensen en beperkt de samenwerking en de solidariteit. Het kapitalisme belooft vooral de aandeelhouders, maar dient niet de belangen van gewone mensen die het werk moeten doen.

👁 verder kijken: Documentaire *Noam Chomsky - Requiem for the American Dream*

beeld Pixabay

DENKENDE MATERIE

De mens is een product van zijn omstandigheden. Ons bewustzijn staat niet op zichzelf. Gevoelens, ideeën, voorstellingen komen ook voort uit ontwikkelingen in de samenleving.

Geniale vondsten komen niet uit de lucht vallen, maar ontstaan onder bepaalde voorwaarden. Deze vondsten kunnen die omstandigheden op hun beurt ook weer beïnvloeden. Er is dus altijd een wisselwerking tussen de materie en de ideeën van mensen, en tussen de ideeën van mensen onderling. Wij zijn de kinderen van onze tijd, maar tegelijkertijd ook de ouders van de toekomst.

IDEALISME OF MATERIALISME?

Of je nou als een idealist of een materialist denkt: iedereen die van een flat springt, valt te pletter. Hoe sterk je idee dat je kan vliegen ook is. Ideeën zijn belangrijk, maar ideeën alleen veranderen de wereld niet. Iedereen zal het erover eens zijn dat een kapotte auto niet wordt gerepareerd door bewustwording van de auto, maar door aan het apparaat zelf te sleutelen. **Socialisten gaan te werk zoals het personeel van een garage: niet alleen lullen, maar aan het werk. Wij zijn een partij van denkers én doeners: van beweging-bouwers.** Met woorden alleen gaan we de wereld niet veranderen; daar moeten we daden voor stellen. De wereld is materie, en daarom altijd in beweging. Dat geldt ook voor de samenleving. Het is aan ons om die voortdurende verandering in een goede richting te sturen. We hoeven ons lot niet lijdzaam te aanvaarden en te hopen op een betere wereld. We kunnen onze eigen geschiedenis schrijven.

beeld Pixabay

ONS 'ZIJN' BEPAALT ONS BEWUSTZIJN

In het vorige hoofdstuk hebben we besproken wat 'materialisme' is, en kwamen we tot de conclusie dat socialisten filosofische materialisten zijn. De omstandigheden hebben grote invloed op wat wij vinden, voelen en denken. Maar dat betekent nog niet dat wij het belang van het denken onderschatten. Integendeel. Daarover gaat dit hoofdstuk.

Zijn en bewustzijn

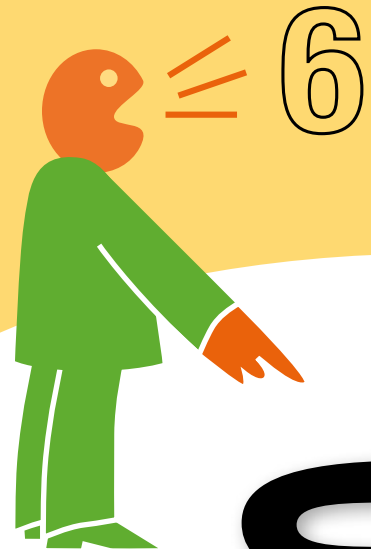
Onze materialistische filosofie heeft nogal wat gevolgen voor onze kijk op het denken. Wij zeggen ook wel dat het 'zijn' ons bewustzijn voortbrengt. Met het 'zijn' bedoelen we wat iemand feitelijk is: zijn of haar positie, werk, relaties, maar ook de genen, lichamelijke kenmerken enzovoorts. Met het bewustzijn bedoelen we wat iemand denkt, voelt en vindt.

*HET 'ZIJN' HEEFT EEN
BEPALLENDE INVLOED OP
HET BEWUSTZIJN*

De nadruk op het 'zijn'

Er bestaat een duidelijke relatie tussen die twee aspecten van één persoon. Het 'zijn' beïnvloedt in grote mate het bewustzijn (iemand die rijk is en in Wassenaar woont zal anders denken en zich anders gedragen dan iemand die arm is en in een arme wijk woont). En andersom heeft natuurlijk ook het bewustzijn invloed op het 'zijn' van iemand (je kunt door slim te handelen een beter inkomen krijgen en verhuizen naar een betere wijk). Het 'zijn', of de werkelijkheid waarin mensen leven, heeft een bepalende invloed op het bewustzijn en is ook het uitgangspunt voor onze politiek. Als filosofisch materialisten leggen we de nadruk op het 'zijn', omdat het 'zijn' een bepalende invloed op het bewustzijn heeft.

Standplaatsgebondenheid

Dat betekent dat wat iemand denkt, voelt of vindt over bepaalde situaties in hoge mate afhankelijk is van de maatschappelijke positie, de sociale context en de opgedane ervaringen van diegene. Met een ander woord noem je dat **standplaatsgebondenheid**. Het meest bekende bewijs daarvoor zijn mensen die geadopteerd zijn. Een kind dat geboren is in Azië maar geadopteerd wordt door een familie in Venlo en vervolgens vele jaren in Venlo woont, wordt een Venlose volwassene. Zou datzelfde kind geadopteerd worden door ouders in het Middenwesten van Amerika en daar opgroeien, dan zou hij een typische Midwest-Amerikaan worden en waarschijnlijk op Trump stemmen. Kortom: Hoe iemand naar de dingen kijkt, is afhankelijk van zijn of haar maatschappelijke positie.

De door de partijraad ingestelde Deelnamecommissie Gemeenteraadsverkiezingen 2018 deed onderzoek naar alle afdelingen met de vraag of ze sterk genoeg waren om mee te doen aan de gemeenteraadsverkiezingen. Het partijbestuur nam veel adviezen van deze commissie over, wat leidde tot berichten in de kranten. Onder andere een artikel in Trouw, waar onderstaande alinea uit komt.

Opvallend is dat zeven van de afgewezen afdelingen de afgelopen jaren deel uitmaakten van het college van burgemeester en wethouders. Dat liep in vier gevallen slecht af. In Kampen zegde de SP-fractie het vertrouwen op in de eigen wethouder. In Geldrop-Mierlo brak de wethouder met de SP. In Rijswijk moest een wethouder de partij verlaten nadat hij geen inzage wilde geven in zijn belastingaangifte. En in IJsselstein leidde bestuurlijke chaos tot de voortijdige val van de coalitie met de SP.

Bron: Trouw 9 oktober 2017

De journalist van Trouw schreef dat het opvallend is dat zeven van de afgewezen afdelingen de afgelopen jaren deel uitmaakten van het college van burgemeester en wethouders. Waarom is dat eigenlijk helemaal niet zo opvallend, maar juist heel logisch en verklaarbaar? Hoe kunnen SP-afdelingen voorkomen dat dit soort problemen ontstaat?

9

HOE IEMAND NAAR DE DINGEN KIJKT, IS AFHANKELIJK VAN ZIJN OF HAAR MAATSCHAPPELIJKE POSITIE.

De baas van een supermarkt zal anders denken over eindeloos lange rijen van mensen met volle karren bij de kassa's dan het meisje achter de kassa. Voor de Duitse bezetter waren onze mensen uit het verzet 'terroristen', terwijl wij hen beschouwen als de wegbereiders van onze bevrijding.

Een bankier zal vanuit zijn of haar specifieke zijn positief reageren op het schrappen van wetten die de financiële wereld reguleren. Voor de meeste andere mensen zal dit desastreus uitpakken. Een stakingsleider is een inspirator voor de arbeiders, een lastige opruier voor de werkgever.

👁 verder lezen: *Identiteit* van Paul Verhaeghe

KARL MARX: 'DE FILOSOFEN HEBBEN DE WERELD SLECHTS VERSCHILLENDE GEÏNTERPRETEERD; HET KOMT EROP AAN HAAR TE VERANDEREN'

ALLES IS ALTIJD IN BEWEGING

We zijn geneigd de ontwikkelingen die we zien op 'pauze' te zetten: los van de ontwikkeling die ze in de tijd doormaken. We zien ze zoals het televisiebeeld nadat we op de pauzeknop hebben gedruwd. Als wij elk verschil tussen toen en nu in volle bewustzijn zouden waarnemen, zouden we de zaken niet meer kunnen overzien. Ook hebben we de neiging te zoeken naar herhalingen en patronen in ontwikkelingen, omdat die ons houvast geven in een complexe wereld. Op het moment dat wij een patroon herkennen, kunnen we daar op inspelen. De neiging om te 'pauzeren' en te zoeken naar herhalingen en patronen heeft ons veel gebracht. Het stelt ons in staat om te functioneren. We hebben die vaardigheid

ontwikkeld om te kunnen overleven. Daarom is het niet gek dat mensen uitspraken doen als 'er is niets nieuws onder de zon', 'de geschiedenis herhaalt zich' of 'het is altijd zo geweest en het zal altijd zo blijven'. Niets is echter minder waar. De geschiedenis herhaalt zich niet. Alles is altijd in beweging.

*ALS WIJ ELK VERSCHIL TUSSEN TOEN
EN NU IN VOLLE BEWUSTZIJN Zouden
WAARNEMEN, Zouden WE DE ZAKEN NIET
MEER KUNNEN OVERZIEN*

Alles verandert

Als we de wereld willen begrijpen dan moeten we afstand doen van de neiging steeds dezelfde patronen te zien, en ons verwonderen over alles om ons heen; omdat alles om ons heen voortdurend in beweging is. Alles is aan verandering onderhevig. Alles wat groot is, is ooit klein begonnen. En dingen die klein zijn kunnen ooit heel groot zijn geweest. Van de plant in je woonkamer (ja, ook de plastic nepplant) tot je eigen leven en zelfs onze hele planeet.

foto: Pjotr

foto Pixabay

PANTA RHEI, ALLES STROOMT. JE KUNT NOOIT TWEEMAAL IN DEZELFDE RIVIER STAAN

Panta rhei

'Panta rhei, alles stroomt. Je kunt nooit tweemaal in dezelfde rivier staan.' Dat waren de woorden waarmee Heraclitus, een Griekse filosoof uit de oudheid, aangaf dat niets onveranderlijk is. We spreken over een rivier alsof deze steeds dezelfde is, en dat is ze ogenschijnlijk ook. Maar de rivier is elk volgend moment een andere rivier, omdat het water stroomt: alles beweegt.

Schilderij van Heraclitus, geschilderd door Henrick ter Brugghen, 1628, te zien in het Rijksmuseum. Terwijl Ter Brugghen Democritus vooral liet lachen om de mensheid en haar onbegrip van de wereld, schildert hij Heraclitus als een droevige oude man die er tranen om moet laten.

foto Wikimedia Commons

TIJD EN TACTIEK

Ook in onze dagelijkse actiepraktijk moeten we er rekening mee houden dat zaken (en als gevolg daarvan ook de mensen) veranderen. Buurtbewoners kunnen slecht onderhoud lang accepteren 'want de huur is lekker laag'. Tot er na een stortbui op ruime schaal lekkage optreedt en de actiebereidheid er ineens wel is. Ook andersom: de strijdbaarheid tegen sloop kan in één klap verdwijnen nadat de woningstichting vervangende woonruimte aanbiedt plus een royale verhuisvergoeding. Een slimme huisjesmelker legt de voorlopers van je actie flink in de watten. En een nog

slimmere SP waarschuwt de voorlopers daar tijdig voor. Omdat alles altijd verandert, is het zaak om steeds opnieuw te onderzoeken wat de actuele situatie is. Opmerkingen als: 'Dat hebben we geprobeerd, maar lukt toch nooit', passen daar niet bij. Ze kunnen ertoe leiden dat we kansen op succes missen. Daarnaast zorgt de constante verandering ervoor dat tijd, zoals met alles in het leven, bij een actie het verschil kan betekenen tussen succes en falen. Zo kunnen mensen slechts voor een beperkte tijd interesse en aandacht hebben voor een en dezelfde actie. De concentratie, de emotionele

betrokkenheid, zelfs de fysieke energie maken dat een ervaring die spannend en uitdagend is, maar een bepaalde tijd kan duren. Dat geldt voor al het menselijk gedrag. Na een tijdje wordt het eentonig, herhalend, een emotionele loopband, en uiteindelijk nog erger: het wordt saai. Om de druk op de tegenstander hoog te houden, moet in een actietraject steeds van tactiek worden gewisseld. Daarom is het belangrijk in een actietraject tussendoelen te stellen en ieder succes, hoe klein ook, te vieren.

DE MOTOR VAN DE BEWEGING

Als filosofisch materialisten gaan wij ervan uit dat verandering niet zomaar uit de lucht komt vallen. Verandering is ook niet het gevolg van spontaan veranderende ideeën of van ingrepen van een Opperwezen. Wij gaan ervan uit dat verandering of ontwikkeling plaatsvindt op basis van processen.

Dat is duidelijk als het gaat om natuurkundige processen. Al eeuwen is bekend dat water van vloeistof in gas verandert als je de temperatuur ervan verhoogt. Bij ingewikkeldere processen heeft het langer geduurd voordat duidelijk werd hoe ze tot stand komen. Neem het weer: waar vroeger gedacht werd dat de goden zorgden voor onweer, storm en droogte, weten we tegenwoordig zo veel meer van de wetmatigheden die temperatuur, neerslag en wind bepalen dat we in staat zijn voor de eerste dagen een redelijk accurate voorspelling te doen. Je zou kunnen denken: als je de wetmatigheden kent, kun je het verloop van de ontwikkeling voorspellen. Bij maatschappelijke veranderingen ligt dat echter erg complex. Het aantal factoren dat een rol speelt is bijzonder groot en anders dan bij hoge- en lagedrukgebieden speelt bij de mensen ook de relatie tussen het 'zijn' en het bewustzijn. We worden niet automatisch gestuurd door de omstandigheden, maar we vormen er in onze hersenen een beeld van en reageren vervolgens op basis van dat beeld. Dat maakt het verloop van maatschappelijke ontwikkelingen zeer moeilijk voorspel-

baar. Maar hoewel de geschiedenis niet is voorbestemd en ook geen lineaire ontwikkeling kent, brengt ze wel patronen voort en zijn veranderingen wel degelijk mogelijk.

De wereld is niet mysterieus of ondoorgrondelijk

Wij verschillen daarom van mensen die zeggen dat de wereld mysterieus of ondoorgrondelijk is. De ontwikkeling van de samenleving verloopt niet volgens een eenvoudig te duiden mechanisme, maar – zo beseffen we als filosofisch materialisten – kent in al haar complexiteit en chaos wel degelijk verbanden en patronen.

Maatschappelijke verandering is geen natuurverschijnsel

Dat de lonen niet verhoogd worden terwijl de economie groeit, is geen natuurverschijnsel. Dat de hoeveelheid CO₂ in de atmosfeer maar blijft toenemen, is geen beslissing van de goden. Dat collega's wereldwijd steeds meer concurrenten van elkaar worden en tegen elkaar op worden gezet, is niet het gevolg van een ondoorgrondelijke bevlieving van xenofobie. Dat de huren de laatste decennia gigantisch zijn gestegen terwijl het onderhoud van woningen achteruitging, is niet toevallig.

Maatschappelijke verandering is geen natuurverschijnsel. Foto: Demonstratie voor Algemeen Kiesrecht op de Nassaukade, 17 september 1916.

foto het Stadsarchief Amsterdam

foto Free images

LOONBELASTING -
HIERVAN BETALEN WE
ZORG, ONDERWIJS
EN ANDERE PUBLIEKE
VOORZIENINGEN

WAAR BLIJFT
DIT GELD?

Tegenstellingen

Wat maakt nu dat die alom aanwezige beweging bestaat? Dat komt doordat er altijd, in elk proces, tegengestelde krachten aanwezig zijn. Bij elk proces is er sprake van twee polen van één tegenstelling. Die tegenstellingen maken dat de 'dingen' in beweging zijn en nooit blijven wat ze waren. Het gaat hier niet alleen om tegengestelde ideeën, maar vooral om materiële tegenstellingen.

Kapitalisme

Een groot deel van onze economie is volgens de principes van het **kapitalisme** georganiseerd. Ooit was het kapitalisme een vooruitgang ten opzichte van het middeleeuwse feodalisme met zijn hofstelsel en horigheid. Die waren op hun beurt ooit een vooruitgang ten opzichte van de slaveneconomie uit de klassieke oudheid. Maar inmiddels is ook het kapitalisme op zijn grenzen gestuit en een rem op de vooruitgang geworden. Als we ons economisch systeem niet veranderen, kan het zelfs leiden tot de ondergang van de hele mensheid.

👁 verder lezen: *Geschiedenis van de vooruitgang* van Rutger Bregman

👁 verder kijken: sp.nl/marx

Alles voor de winst van de baas

In een kapitalistische economie draait alles om winstmaximalisatie op korte termijn. Er wordt geproduceerd omwille van de winst. Maar hoe komt een bedrijf aan geld? Door de mensen die het werk doen minder te betalen dan hun werk eigenlijk waard is.

Bijvoorbeeld: een thuiszorgbedrijf ontvangt bijvoorbeeld 25 euro per uur huishoudelijke hulp, maar de huishoudelijke hulp zelf ontvangt slechts 10 euro. De overige 15 euro gaat voor een deel op aan organisatiekosten, maar wordt voor een groter deel als winst uitgekeerd of opnieuw geïnvesteerd ten behoeve van verdere winstmaximalisatie.

Er zit dus een tegenstelling in ons economisch stelsel ingebakken: het belang van de mensen die het kapitaal bezitten is precies het tegenovergestelde van de mensen die het werk doen. De gevolgen van het kapitalisme werken door tot in de publieke of semi-publieke delen van onze economie. Een kapitalistische crisis in de financiële sector leidt tot de invoering van extra belasting op woningcorporaties, waardoor huren stijgen en onderhoud achterblijft, en tot bezuinigingen bij gemeenten, waardoor de publieke ruimte verwaarloosd wordt.

ER ZIT DUS EEN TEGENSTELLING IN ONS ECONOMISCH STELSEL
INGEBAKKEN: HET BELANG VAN DE MENSEN DIE HET KAPITAAL
BEZITTEN IS PRECIËS HET TEGENOVERGESTELDE
VAN DE MENSEN DIE HET WERK DOEN

Thuiszorgers zijn ontevreden over hun steeds verder dalende loon en verslechterende werkomstandigheden. Zij willen hogere lonen en beramen een actie. Een actie tegen wie? Natuurlijk, tegen degene die erover gaat: de baas van het zorgbedrijf waar ze voor werken. Dat is de eerste en belangrijkste tegenstelling. Van belang voor de actievoerders is nu te weten hoe ze de baas zo snel en effectief mogelijk op de knieën kunnen krijgen. Wanneer er tientallen sollicitanten klaarstaan om het werk over te nemen, of patiënten niet achter de actievoerders staan, kan de baas de acties lang uitzingen. Met andere woorden: bij het bepalen van je tactiek moet ook gekeken worden welke van de twee polen van de tegenstelling op dat moment het sterkst is.

Twee kanten

Alles heeft twee kanten: een positieve en een negatieve kant, een zich ontwikkelende kant en een afstervende kant, een pool en een tegenpool. Om een goede analyse te kunnen maken, moeten we ons van deze zaken steeds bewust zijn. Slechts dan zijn we in staat om niet alleen korte-termijnsuccesjes te boeken, maar kunnen we met onze strijd het verschil maken voor de toekomst.

Als wij tegen problemen aanlopen moeten we dus altijd nagaan waar dat probleem vandaan komt. We moeten nadenken over de vraag: welke tegenstelling is de oorzaak van deze ontwikkeling? Vaak beweren mensen te snel 'dat het nou eenmaal zo is' of 'dat er geen alternatief is'. Dat verraadt ofwel de politieke positie van de mensen die deze uitspraken doen, of het getuigt van een gebrek aan inzicht in de oorzaken van veel van onze hedendaagse problemen.

De financiële belangen van de eigenaren van kerncentrale Tihange gaan nu voor de veiligheid van de inwoners. De kerncentrale is zwaar verouderd. Als er een grote ramp gebeurt moeten honderdduizenden mensen vluchten. In Noorwegen hebben acties ertoe geleid dat het staatspensioenfonds zijn geld terugtrekt uit de fossiele industrie. Daarom werd een protestmars georganiseerd naar ABP, een grootaandeelhouder.

Toen thuiszorgers van Viva Zorggroep moesten kiezen tussen ontslag of minder salaris, besloten ze te gaan staken. Ze trokken op naar het hoofdgebouw van hun werkgever om hun ongenoegen te uiten.

AANTEKENINGEN

foto Peter de Vos

WIE HEEFT HIER BELANG BIJ?

Het lijkt in onze maatschappij te wemelen van allerlei soorten tegenstellingen.

De kranten staan er bol van: tegenstellingen tussen autochtonen en allochtonen, tussen mannen en vrouwen, tussen hoger- en lageropgeleiden, tussen ouderen en jongeren, tussen platteland en Randstad, tussen boeren en dierenrechtenactivisten, en ga zo maar door.

De vraag is in hoeverre het hierbij gaat om een **tegenstelling** of een **verschil**.

We spreken van een verschil als mensen of dingen op bepaalde gebieden anders zijn. We spreken van een tegenstelling als er sprake is van een tegenovergesteld belang: wat in het belang is van de één, gaat tegen het belang van de ander in.

Voor ons als socialisten is het van belang dat we de vraag stellen welke tegenstelling het meest bepalend is als het gaat om het bereiken van een samenleving waarin menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit daadwerkelijk gestalte krijgen. Leidt het verschil tussen hoger- en lager opgeleiden tot de steeds groter wordende groep werkenden in armoede? Leidt het verschil tussen ouderen en jongeren tot de slechte omstandigheden in de zorg of het duurder worden van een studie? Leidt het verschil tussen boeren en dierenrechtenactivisten tot de walgelijke omstandigheden voor dieren in de bio-industrie? Het antwoord is telkens

'nee'. Het is de tegenstelling die in onze kapitalistische economie zit ingebakken die bepalend is voor onze samenleving. Die tegenstelling leidt tot een steeds groter wordende groep werkenden in armoede, tot slechte omstandigheden in de zorg, tot het duurder worden van opleidingen en de uitbuiting van mens, dier en milieu.

Als mensen de grond onder hun voeten vandaan getrokken zien worden, houden ze zich vaak vast aan wat ze nog hebben. Simpel gezegd: hoe meer zorgen over bestaanszekerheid, hoe meer wantrouwen en geslotenheid. In tijden van onzekerheid is de identiteitsanalyse van de maatschappij erg populair. Discussies over identiteit en religie zijn interessant, maar dragen het risico in zich dat ze de culturele verschillen uitvergroten en de economische tegenstelling minder belangrijk doen lijken.

Wij voeren geen rassenstrijd, maar klassenstrijd. Wij doen niet mee aan de nieuwe verzuiling. We delen mensen niet op in hokjes gebaseerd op hun religie, etniciteit, geaardheid of afkomst. Wij strijden voor samenhang, solidariteit en vooruitgang voor de hele samenleving. Als we dat willen bereiken, dan moeten we onze aandacht richten op de tegenstelling tussen de mensen die de economische – en daardoor ook de politieke – macht hebben en de mensen die afhankelijk zijn van die machthebbers. We moeten onszelf steeds de vraag stellen: 'Wie heeft hier belang bij?'

ALLES HANGT MET ALLES

foto Suzanne van de Kerk

Het vermarkten door de politiek zorgde voor verschraving, concurrentie en ontmenselijking in de zorg. Dat leidde tot een tegenbeweging voor een beter zorgstelsel zonder verzekeraars. Die beweging begon bij een kleine groep mensen. Op de foto zien we de eerste activisten van het Nationaal ZorgFonds, die met elkaar afspreken dat ze een verhuisdoos gaan aanbieden aan Roelof Konterman, de baas van een grote zorgverzekeraar, om het einde van de zorgverzekeraars aan te kondigen. Al snel groeide de beweging uit tot een breed maatschappelijk front. Een jaar na de verhuisdoos stonden er 10.000 vrienden van het ZorgFonds op het Malieveld, was het zorgverzekeringstelsel een dominant politiek onderwerp en werd het verhogen van het eigen risico gestopt.

SAMEN

Wie om zich heen kijkt, en de natuur en maatschappij bekijkt, ziet een eindeloze complexiteit. Maar er zit orde in die chaos. Eeuwen geleden dachten mensen dat die orde bepaald werd door de goden. Vanaf de Verlichting ging men de wereld meer vergelijken met een soort gigantische 'klok'. Men zag het universum als één groot mechanisme waarvan alle onderdelen op elkaar inwerken. De hoofdgedachte was: vind de wetmatigheden die het systeem bepalen en je kunt voorspellen hoe dat systeem zich zal ontwikkelen.

*DE KLEINSTE
GEBEURTENISSEN
KUNNEN DE GROOTSTE
GEVOLGEN HEBBEN*

foto Wikipedia

Toen de wetenschapper **Lorenz** op basis van wetmatigheden probeerde te voorspellen hoe wolken zich door de lucht zouden verplaatsen, deden de wolken niet wat ze zouden moeten doen. Toch bleek bij

controle dat de cijfers klopten. Het bleek dat het kleinste zuchtje wind een maand later het verschil kon betekenen tussen een sneeuwstorm of een zonnige dag. Door een heel klein verschil was de uitkomst uiteindelijk geheel anders.

Een systeem dat omschreven kan worden in wetmatigheden is dus desondanks in staat om onvoorspelbaar te zijn. Wetmatigheden hebben de kracht om enorm complexe systemen voort te brengen: alle complexiteit die het universum rijk is, komt voort uit wetmatigheden. Maar hoe krachtig die wetmatigheden ook zijn, processen blijven onvoorspelbaar, omdat de kleinste veranderingen op termijn de grootste gevolgen kunnen hebben. Precies daarom is geen onderwerp te groot of te klein voor ons, want de kleinste gewonnen actie kan uiteindelijk leiden tot een ware omwenteling.

We zijn geneigd te isoleren

Onze hersenen zijn niet gemaakt om de wereld in haar gehele omvang te doorgronden, maar vooral om te overleven.

Net zoals we de neiging hebben te 'pauzeren', hebben we vaak de neiging iets te **isoleren**: het geïsoleerd van zijn omgeving te zien. We ontdoen het van alle ogenschijnlijk onbelangrijke randzaken.

SAMENHANG EN TACTIEK

In onze eigen praktijk als politieke partij moeten wij steeds rekening houden met de omstandigheden. Gaan we veel tijd en energie steken in het bouwen van een beweging of volstaan we met een open brief aan de gemeenteraad, ondertekend door enkele betrokkenen? Organiseren we een staking of organiseren we een handtekeningenactie? Dienen we in de raad een voorstel in of roepen we de wethouder op het matje?

In verschillende omstandigheden kiezen we voor verschillende tactieken. In afdelingen waar we een grote aanhang hebben, opereren we anders dan in afdelingen waar we lokaal nog niet erg bekend zijn. Afdelingen in grote steden moeten vaak andere middelen gebruiken dan afdelingen in dorpen. We moeten niet ervaringen van de ene plaats mechanisch van toepassing verklaren op andere plaatsen zonder uitdrukkelijk rekening te houden met andere omstandigheden. Daarom is het belangrijk om je gemeente door en door te kennen.

Als we besluiten nemen, moeten we zoveel mogelijk weten over onszelf, over de zaak zelf én over de omstandigheden. Dan is de kans op het behalen van het gewenste resultaat het grootst.

Alles hangt met alles samen

Het is goed dat we dingen kunnen 'isoleren'. Maar de neiging om de zaken daardoor te ontdoen van hun samenhang, maakt het ons moeilijker om de samenhang der dingen te zien. Daarom moeten we soms 'inzoomen' en hoofd- van bijzaken scheiden, maar ook met regelmaat 'uitzoomen' en de samenhang der dingen zien. Zo voorkomen we dat we een scheef beeld van de werkelijkheid krijgen.

Oorzaak en gevolg

Gebeurtenissen zijn altijd het gevolg van andere gebeurtenissen. Om te begrijpen waarom het kabinet-Rutte III

besloot het eigen risico in de zorg niet te verhogen (terwijl dat wel in de lijn der verwachting van een kabinet met VVD en D66 ligt), moet je kijken naar het massale verzet tegen het eigen risico dat onder aanvoering van de SP de maanden voorafgaand aan de verkiezingen en tijdens de onderhandelingen georganiseerd werd. Wat zou er gebeurd zijn met het eigen risico als die beweging nooit was opgebouwd?

Omgeving

De dingen kunnen nooit los gezien worden van hun context. Welke mensen zijn boos over de komst van een asielzoekerscentrum? Dat zijn niet de rijkelui in Wassenaar die het zich kunnen veroorloven om 'vluchtelingen zijn welkom' te zeggen, en een leegstaand gebouw op kunnen kopen als daar een asielzoekerscentrum dreigt te komen. Dat zijn de mensen die zich afvragen: 'Waarom weigert de woningcorporatie de schimmel aan te pakken, is er geen betaalbare woning te vinden voor mijn kinderen en is er voor mijn oma geen plek in het verzorgingshuis, terwijl die asielzoekers wel alles krijgen?' We moeten dat soort opmerkingen niet veroordelen, maar ze vooral zien te verklaren.

Zonder onderzoek geen recht van spreken

Wanneer wij ons een betrouwbaar beeld van de werkelijkheid willen verschaffen, moeten wij onderzoek doen. Dan moeten we proberen oorzaak en gevolg duidelijk te krijgen en proberen te begrijpen hoe de werkelijke samenhang van de dingen is.

Tot slot

De vier handvatten uit deze scholingskrant zijn een onmisbaar hulpmiddel in de strijd voor een betere wereld. Voor ons geldt dat onze filosofie, onze wereldbeschouwing, een onmisbaar hulpmiddel is in de strijd voor een betere en socialere wereld. Dit stelt ons in staat een effectieve strategie en tactiek vast te stellen. Het helpt ons om een visie te ontwikkelen op de toekomst. Maar de wereld is complex. Het is nodig om voortdurend ervaring op te doen, na te denken, een oprechte nieuwsgierigheid te ontwikkelen en vragen te durven stellen om een beter begrip van de wereld te krijgen. En bovenal geldt: de beste manier om de wereld te leren begrijpen, is te proberen haar te veranderen.

foto Wiebe Kester

ZONDER INZICHT GEEN UITZICHT

De SP wil de samenleving fundamenteel veranderen. SP'ers willen actief bijdragen aan de strijd voor een betere wereld. Dat is fantastisch om te mogen doen. Maar als onze inspanningen niet goed zijn gericht, leidt dat niet tot succes – maar wel tot teleurstelling. Willen we de wereld veranderen, dan moeten we een rationele analyse van die wereld maken. Om te helpen bij die rationele analyse is dit boekje gemaakt. Het is een hulpmiddel en een aanzet tot verdere verdieping. Lees het, leer het, voer er discussie over met elkaar, en gebruik het daarna in de praktijk in jullie gezamenlijke strijd voor een samenleving waarin menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit daadwerkelijk gestalte krijgen.

foto Rob Meijesse

SP